

Író: BÜKI JÓZSEF NK¹

ÍRÁS IDEJE: 1972.

TART.: A NÉPI ABORTÍVUMOK GYŰJTEJÉHEZ

28 lap

FÖLDRAZI MUTATÓ: CSURGÓ

SZAKMUTATÓ: XX

PAPÍRPARI VÁLLALAT

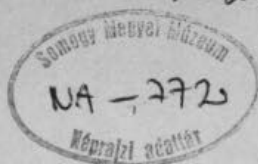

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖZS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 2076-os TÉTELE ALÓL

2. b. (15)
Feltöltötte: Borikafőnépé "Santóna" László (92)
1972. aug.

KÉRDŐÍV A NÉPI ABORTIVUMGYŰJTÉSÉHEZ

A kérdőív - ami valójában csak felsorolás inkább - tartalmazza az eddig tudomásunkra jutott abortív szerek és eljárások zömét. Célunk nem az, hogy különlegeségeket kutassunk fel - ezért minden olyan adatra szükségünk van, ami az alább megemlített szerek, vagy eljárások alkalmazásával kapcsolatos!

A kérdőív nyilvánvalóan nem teljes. - Több olyan dolog kimaradt, amit alkalmazhattak - ilyen pl. a laminaria. Tehát ha valami olyan szert vagy eljárást ismer, amit alkalmaztak és a kérdőívben kimaradt, kérjük írja le azt is.

Amennyiben az adatok nemzetiségi területre vonatkoznak, jó lenne jelezni, hogy a szóbanforgó szert, vagy eljárást melyik népcsoport alkalmazta s melyik nem; továbbá azt, hogy a terhesség /graviditas/ mennyi idős koráig alkalmaznak, tartanak hatásosnak egy-egy szert, vagy eljárást.

Előfordult-e, hogy a kísérlet sikertelenül vagy szerencsétlenül végződött /kórház, halálozás, atb./?

Amennyiben lehetséges, jó lenne az adatokat térben /város, község, vagy környéke, puszta - de legalább megye/ és időben /ha évre nem is pontosan, de legalább évtizedre meghatározva, vagy pl.: a 30-as, 50-es évek eleje, közepe, vagy vége, esetleg még tégabb időhatárok közé szorítva pl. az I. vagy II. világháború előtt, a kettő között, után, a századfordulón, stb./ lokalizálni.

Belsőhasználatu /orális/ abortív szerek

Növényi eredetűek:

Achillea millefolium: közönséges eickafark, borbolya, cickóró, csontvirág, mezei szalva - egérfarka, ezerlevelűfű, pulykafű - teának főzve lév ami a gabonában terem

Adiantum capillus Veneris: vénuszhaj, árvalányhaj

Aiug chamaepitys /L/ Schreb.: földitemjénfű, földi fenyő, köszvényfű, mezei ciprus, infű, vad ruta, vad mezei ibolya - mézes vízben isszák

Allium vineale: vad mezei fokhagyma, fekete hagyma, kutyahagyma /belsőleg-külsőleg is/

Allium sativum: fokhagyma - főzetét isszák /vagy a hüvelybe helyezik/

Alliaria officinalis: vizi fokhagyma

- Allium caepa: vöröshagyma - külső burkának, héjának főzetét isszák
- Aloe africana: aloe - levelének pora, főzete abortív szer
- Althaea officinalis: vadmályva, fehér mályva, lágymályva, pallagi mályva - teának főzve használják, vagy gyökeréről pálinkát isznak /vagy gyökerét felhelyezik a méhszájba/ *leukos peres gyökere a méhszájba földgörcs.*
- Althaea rosea: mályvárózsa, fekete mályva, kerti mályva, piros málva /-magjából, virágjából teát főztek /gyökerét felhelyezték a méhszájba/
- Anthemis nobilis: nemes pipitér, római székfű, szagos montika
- Apium graveolens: zeller - főzetét isszák
- Archangelica officinalis: angelika, angyalgyökér - tea
- Aristolochia clematitis: farkasalma, farkashézaggyökér, him farkasalma, hézaggyökér - tea, vagy gyökere borban /de külsőleg is alkalmazták/
- Armoracia lapathifolia: torma - főzete, vagy gyökere borban
- Arnica montana: angyalfű, angyalifű, anyagyökér, árnyékfű, kappanőr, máriafű, olasz utifű - főzete, tincturája /tinc.arnicae/ "árnyéka csöpp" /külsőleg alhasra kötve, vagy párlással/
- Artemisia abrotanum: istenfű, isten fája, seprű ruta - borban /külsőleg: füstöltek vele/
- Artemisia absinthium: fehér üröm, bárány üröm, pusztai üröm, hegyi üröm - főzete
- Asarum europaeum: kapotnyak, kerek kapor, tömjénfű, utilapu, vadgyömbér, mogorósfű, mogorógyökér - főzete
- Aspidium filix mas: páfrány, erdei paizsika, gilisztaüző, páprágy, ördögborda
- Atropa belladonna: nadragulya, maszlagos nadragulya, álmhozófű, bolondfű, bölénymag, farkasbogyó, farkascseresznye, ördögszőlő, nagy fű, ördögbogyó - magvának, levelének főzete, tea /gyökere a hüvelybe vezetve/
- Asquilega hortensis: keselő fű, sas fű, harangvirág, gelesztafű, czamolyfű - magvának, levelének főzete
- Balota nigra L.: fekete peszérce, fekete pemetefű, pöszérce, pöszericce

- Botrychium lunaria: holdruta, hold fü, ludrettentő fü
- Bryonia alba: földi tök, бүдös gönye, obcseresznye, fehér burján, fehér földi tök, fekete gönye, kuszórépa - főzete
- Buxus sempervirens: puszpáng, puszpáng fa, - bokor, téli zöld puszpáng
- Calendula officinalis: borongóvirág, gyűrűvirág, gyűrűvirág, kerti peremér, sárga rózsza, moktika, körömvirág- főzete/vagy virágával s levelével párolni kell/
- Cannabis sativa: kender - magvát, vagy magvának főzetét fogyasztják
- Capita papaveris: mákfej - főzetét isszák
- Capsicum annum: cseresznyepaprika - főzetét isszák
- Capsella bursa-pastoris: pásztortáska, békalencse, csepka, féregfü, koshomlok, paptarsoly, pásztorostora, szentgyörgyvirág, szívkesű, sunkalopó, élek-halok - főzetét isszák
- Carum carvi: köménymag, hasznos kömény - főzetét, vagy pálinkában isszák
- Caryophylli flores: szegfűszeg - borban főzve itták
- Cardamine pratensis: vad mustár, erdei mustár, ház heján termett torma, széles levelű pásztor erszénye, széles levelű békalencse - főzete
- Centaureum umbellatum Gilib.: ezerjófű, kis földi epe, cintoria, erősfű, hideg-lelésű, kis ezerjófű, kis centauria
- Cheiranthus cheiri: sárga ibolya - virágok forrázatát isszák
- Chelidonium majus: cinnadonia, vérehulló fecskefü, arannyal versengő, cinadó, cinadógódirc, gódavére, gódirc, kutyatej, minden zárt májtörő és vérrel haramatozó fü, vereslőfü, fecskefü - főzete, forrázata
- Cinnamomum cortex: fahéj, cimet
- Cnicus benedictus: pápafű, áldottfü, vereslőfü, fecskefü, áldott bárcs - teának főzve, vagy levelét borban isszák
- Citrullus colocythis: sártök, sáritök, epealma
- Coffea arabica: kávé - erős feketekávé esetleg rummal

- Conium maculatum: bürök, bűdösbürök, foltos bürök, patikai bürök, bödök, bös-vény, zsidó petrezselyem
- Consolida regalis: kék szarkalábvirág, farkasfü, kisaszony papuccsa, szárnyasvirág, töcsérvirág, vitézvirág - virág forrázatát, főzetét isszák
- Consolida orientalis: lilavirágú keleti szarkaláb - a virág forrázatát, főzetét isszák
- Coriandrum sativum: koriander, bolhafü, zergefü, cigánypetrezselyem - áztatott magvát, vagy főzetét fogyasztják
- Crocus sativus: sáfrány, fűszersáfrány, jóféle sáfrány, szelid sáfrány - oldatát, vagy bibéinek főzetét itták
- Daphne cneorum: henye boroszlán
- Daphne mezereum: farkas boroszlán, gyalog olajfa, mérgegy puszpáng, tetüfa, farkasbors, farkashárs, gyürőfa - magvának, derekáról lehántott héjának főzete
- Dictamnus albus: ezerjófü, nagy ezerjófü, kőrösfalevelü fü, szarvasgyökérfü
- Euphorbia cyparissias: kutyatej, kutyatejfü - kovászos vízben isszák
- Exogonium purga: jalapa, jalapagumó
- Fraxinus ornus: manna
- Gentiana lutea: keserü gyökér, sárga tárnics, dancia, Szent Ilona füve, ördög méze, - gyökerének leve, főzete, kivonata
- Gratiola officinalis: csikorgófü, innyujtófü, Isten kegyelme fü, orvosi csi-csorka - füve, gyökere használatos
- Heliocrussum arenarium /L/ DC.: sárga gyopár, arany virágú fü, - virágát mézes vízben isszák, vagy teát főznek belőle
- Hioscyamus niger: beléndek - főzetét, vagy magvának porát fogyasztják
- Humulus lupulus: komló, sullyogó iszalag - szárát, gyökerét főzik teának, esetleg élesztőt tesznek még bele
- Hyssopus officinalis: izsóp, kerti izsóp - főzetét, forrázatát isszák
- Inula helenium: enula, imola, örvénygyökér, örménygyökér, örmentő, örvénytő - gyökere borban, mustban, főzete

Juglans regia: diófa - leveléből teát

Juniperus communis: gyalogfenyő, boróka, borovicsekafa, tuskófenyő, fenyőbokor
- levelének, magvának, gyökerének főzete, forrázata, olaja

Juniperus sabina: nehézszagú boróka, asszonyága, boldogasszonyfája, -magvának,
gallyának, levelének forrázatát, főzetét, vagy porát használják

Juniperus virginiana: virginiai boróka, vöröscédrus

Lamium album: árvacsalán, tátkanaf, méhevirág, holtcsalán, peregtető - teának
főzve

Laurus nobilis: babér - /levele konyhafűszer/ magja abortivum

Lavandula /spica officinalis/ angustifolia Mill.: szagos levendula, francia
spica - főzetét, olaját /ol. lavendulae/ fogyasztják

Lavandula lathifolia: levendula, lavendula - főzete

Ledum palustre: vad rozmarin, vízi rozmarin, rozsdáska, büzhanga

Levistica officinalis: vadpetrezselyem, lestyánfü - magva borban, vagy főzete

Lilium candidum: fehér liliom, fehér füles, szüzliliom, szüsvirág, fejtér lili-
om - gyökerét borban, vagy sárgáját vízben isszák

Linaria vulgaris Mill.: lenlevelű fü, vad len, béka len, fa gyökerű fü, hu-
gyosfü, gyujtován fü, vadkender - levelének főzete

Majorana hortensis Mnch.: majoranna - főzetét isszák, vagy megtörve a hüvelybe
teszik

Marubium peregrinum: fekete peszerce, fekete pemetefü, fekete pemetfü

Marubium vulgare: fehér pemeté, orvosi pemetfü, peszérce, peszterce, pöszerice,
pöszerce, pesztercefü - főzetét

Matricaria chamomilla: kamillavirág, székfüvirág, anyafü, mezei székfü - teá-
nak főzve, vagy pároltak vele

Melissa officinalis: citromfü, gyógyító-, orvosi-, kerti méhfü, mézelke, melis-
safü, mézgáncs - főzetét, forrázatát itták, vagy pároltak vele

Mentha crispa: házi menta, veres menta, fodor menta

Mentha aquatica: vizi menta, vizi tormá, fekete menta

Mentha longifolia: mezei menta, ló menta, mezei fekete hegyes menta

Mentha piperita: borsos menta

Mentha pulegium: csombor, putnokfü, köszvény menta, pólj, pólé - főzete borban

Momordica balsamina: csucsos magrugó

Myristica fragrans: szerecsendió

Nasturtium officinalis: vizi tormá, böjti kakuktorma

Nerium oleander: oleander, leánder, torokrojt, borostyánrózsa, indiai fűzfa - levelének főzete, vagy pora, vagy nyers levele rágva - esetleg gyökere, levele helyben alkalmazva, a méh szájába tolják fel

Nicotiana félék: főleg 3 féle jöhet számításba: Nicotiana tabacum /virginiai dohány/, a Nicotiana rusticum /kapadohány/ és a Nicotiana macrophylla /marylandi dohány/ - ezeknek főzetét, esetleg a permetezésnél használt nikotin oldatot isszák /a méhbe felfecskendezik, kóróját, vagy a levél erezetét a méhszájba feltolják/

Nigella sativa: konkoly - magvának főzetét isszák /felfecskendezik/

Ocimum basilicum: bazsalikom - főzetét isszák

Oleum cinnamomi: fahéjcsapp

Oleum ricini: ricinusolaj

Oleum crotonis: krotonolaj

Oleum succini: borostyánkőolaj

Oleum terebithinae: terpentín, terpentínolaj

Olibanum: tömjén

Origanum vulgare: gyopár, fekete gyopár, vad majoranna, varga majoranna, szufü, szurokfü, szárazfü, murvapikk - főzetét isszák

Paeonia officinalis: bazsarózsa, pünkösdi rózsa, bazsárrózsa, bazsirózsa, pévenyer, pévenye - gyökerének, virágának, magvának főzetét isszák

Papaver rhoeas: pipacs, cucik, ludmák, paticska, pip, pép, pipók, vadmák - virágának főzetét isszák

- Pastinaca sativa: vadpetrezselyem - főzetét isszák /gyökerét a méhszájba vezetik/
Persica vulgaris: barack - magját fogyasztják
Petroselinum sativum: petrezselyem - gyökerének, zöldjének, vagy magvának főzetét isszák
Phytolacca americana: alkormös - bogyóinak főzetét isszák
Pimpinella saxifraga: földi tömjén, bábafü, csábaire
Piperis nigri fructus: bors, magyar bors - pálinkában isszák
Pulicaria vulgaris: szárazfü, ebszem, balha halál, - virágának, levelének főzetét isszák
Rosmarinus officinalis: rozmarin, rozmaring, szagos rozmaring - levelének főzetét, vagy "rozmarin szesz"-t isszák
Rubia tinctorum: festőfü, buzér, pirosítófü - gyökerének főzetét isszák
Rhei rhizoma: rebarbara gyökér - főzetét isszák
Ruscus aculeatus: egér tövis, pézsmakóró - magvának, levelének főzetét isszák
Ruta graveolens: ruta, kerti ruta, szagos ruta - főzetét isszák
Salvia sclarea: skarlátfü, kakastaréjfü, Szent Ilona füve, Szent János füve - főzetét isszák, vagy párolnak vele
Salvia officinalis: orvosi zsálya - megtörve borban, vagy főzetét isszák
Sambucus nigra: bodza, bodza fa, fekete bodza, bocfa, bozza, borzék, borzing, fái bodza, csete, gyepü bodza - leveléből és virágjából teát főznek, vagy a megszáritott virág porrá törve pálinkában
Santolina chamae-cyparissus: kerti ciprus, fejtér ciprus, gelesztavirág - főzete, vagy fűvének, magvának pora
Saponaria officinalis: tajtékzó szappanfü, szappanozófü, lábmosófü, császárszakál - főzetét isszák gyökerét a méh szájába felvezetik/
Satureja hortensis: borsfü, csombor - főzetét isszák /esetleg borban/
Scillae bulbosus: tengeri hagyma
Schoenoplectus lacustris: sás, gyékény, káka, öreg káka, fülemülefű - megtört magvát borban isszák, vagy főzetével párolnak

Secale cornutum: anyarozs, anyagabona, bábafog, roszanya, varjaköröm - főzetét, forrázatát isszák /szokták esereoznyapaprikával keverve pálinkában is inni/

Seneció vulgaris: közönséges aggófű, boszorkányléptefű, boszorkánytalp, gelyvafű, pihivirág, rontófű, szentjakabfű, kőrontófű, hájasfű, szőrösfű, kereszt-fű, aggófű /Hatása állítólag az anyarozsot is felülmúlja/

Sennae folium: szenna, szennalevél - por, forrázat, főzet, kivonat, szirup alakjában fogyasztják

Sinapis alba: fehér mustár, vadrepce, repcsény

Sinapis nigra: fekete mustár, repce, repcsény, repcsinfű - a mustárféléket fogyasztják szájon keresztül, vagy fürdőt készítenek vele, vagy a mustárlisztből készült pépet a hasra kenik

Sinapis arvensis: mezei mustár

Spartium scoparium: rekettye, seprőfű - az ágcsucok főzetét isszák

Succisa pratensis Mönch.: elharapottfű, ördögmartafű, ördögharapta fű, kirágottgyökerű fű, fekélyfű - gyökerének s levelének főzetét isszák

Streptopus amplexifolius: bajfű, torokfű, csapfű, nyelvesfű, földiborostyámfű, diadalmasfű, pérafű - gyökere porrátorve borban

Symphitum officinale: fekete nádalytő, fekete gyopár, fekete gyökér, gyöngyköles, madárgyökér, nádalygyökér, összeforrasztófű - gyökerének főzete /esetleg szesszel és élesztővel/

Tamus communis: piritógyökér, reumagyökér - főzetét isszák /gyökerét a méhszájba vezetik fel/

Tanacetum vulgare: varádicskóró, varadics, geleszta ellen való virág, giliszta varadics, gilisztafű, anyafű, daragics, garádicskóró, fájdalomfű

Taxus baccata: tiszafa, tiszafenyő, ternyőfa, ijbenfa

Teucrium chamaedrys: kis cserlevelű fű, szénakék, kis sarlósfű, fodorka, zsu-zsanka

Theae folia: tea - erős tea esetleg rummal

- Thuja occidentalis: cédrus, thuja, nyugati thuja - leveleinek, ágcsucseinak, magvának főzetét, forrázatát isszák
- Thuja orientalis: méhanyafü, vojka, chvojka, keleti thuja - főzete, forrázata
- Thymus serpyllum: mezei kakukfű, vadkakukfű, balzsamfű, démutka, vadcsombor, bécsi csombor - főzetét, forrázatát, vagy bort isznak róla
- Thymus vulgaris: kerti kakukfű, olasz kakukfű, balzsamfű, timián, démutka, kerti temjénfű, timusfű - főzete
- Trifolium sativum Schreb.: lóhere, kerti lóhere - fűvének, magvának főzetét, vagy megtört magvát borban isszák
- Trigonella foenum graecum: görögszóna, bakszarv, farkasköröm, kecskeszarvu fű, ördöglencse - magvának főzetét itták /lisztjét hájjal összetörve a hüvelybe helyezték, párolták, kentek vele/
- Valeriana officinalis: macskagyökér, bádriánfű, bádianfű, terjékfű, fordulófű, Szent Magdolna füve - megtört gyökerét, vagy gyökerének főzetét borban itták
- Viburnum opulus: labdarózsa - virágjából főzött teát isszák
- Vitex agnus castus: kecskerágófa, szüzfa - magvát borban, vagy főzetét isszák
- Zingiber officinale: gyömbér - pálinkában isszák
- Anagyris foetida: bűdös dögfa - magvának, levelének főzetét, forrázatát isszák
- Abortív céllal fogyasztottak még almabort
- görögdinnye héjának főzetét, szárított porát, vagy magvát
- sárgadinnye magvát
- seprőfű főzetét
- retket, magjának főzetét, kifacsart levét isszák; vagy gyökértörzsével "fel-piszkálnak"
- Muskáti szarv hüvelybe földugor.*
- Állati eredetű szerek:
- Lópor /lovakból kikéfélt por/ pálinkában
- Kőrisbogár pora /pulv. canth./
- Svábbogár /Blatta orientalis/ pora pálinkában
- Sündisznó égetett tüskéjének pora
- Bókateknő pora /égetve/

Balsőleg - szőjon át - használták még a következőket:

oltott méz	nitrobenzol /nitróbenzolaj/
Hoffmann cseppek	ólomvegyületek /minius, ólomraes-ta/
puskapor /ecetben, rumban/	foszfor /gyufaoldat/
tokmány vize	arzén, arzénessav
köszörűkő alól vett víz	kékkő, kékgálic, rézgálic
vaspor	zöld gálic /ferrum sulfuricum/
krétapor	kén
kávé	kálium-bichromát
tea	bórax
erősen fűszerezett ételek	timsó
pálinka	sóska-sav, oxalsav
rum	higany
bor	salétromsav /vizzel higitva/
myrrha, myrrhapor	<u>jódtictura /orálisan!/</u>
borkő, hánytató borkő	hypermangán oldat /orálisan!/
sóskalé	kalium jodatum, jódkáli
ecet	chloridum ferri, vasklorid
citrom	rézkéneg
nagy adag só /konyhasó/	salicilsav
szappanlé	kalium sulfuricum
petróleum	szénsav
gyurt tészta nyersen	vanília pálinkában
élesztő rumban, pálinkában	uborkanedv, ugorkanedv
tojáshéj /amiből kikelt a csirke/ megtörve pálinkában	
kovászló /esetleg kutyatejfüvel keverve/	
szabadilla /fructus sabadillae/, szárcsomag főzete	
Pain-Expeller és Antoni balzsam /tinct.balsamica/	
hamu	
téglapor	

Közvetett mechanikai behatás:

tánc
lovaglás

szekerezés /rázás uton abortív szándékkal/

kerékpározás

futás

hosszu gyaloglás

gyakori guggolás egymás után

békaügetés

ugrálás

cigánykerék vetése

hajlongás

magasról leugrik /honnan?/

néhol akkor biztos a hatás ha "pont a két lábának a sarkára ugrott"

nagyot emelnek /mit?/ nagy melencében gabona, krumpli

cipelnek, cipekednek /mit?/

a hasát megütik

-"- megnyomják

-"- megrugják

-"- megtapossák

Ide sorolható még az érvágás

a genitáliákra, a hüvelybe /sőt a méhszájra!/ piócát tesznek

has elkötése /fonállal szekerősen, kötéllel, haskötővel, stb./

kenés, kenetetés, masszírozás

Hóhatás:hiányos öltözködés, hogy megfázzon /mert"akkor oda a baba"/

jégre fekszik

hideg fürdőt vesz

felváltva hideg és meleg fürdő alkalmazása

meleg - forró - fürdő: a vízbe esetleg tehetnek sőt

sziksót

mustárlisztet vagy mustármagot

földi eper zöldjének forrázatát

kökény /prunus spinosa/ boronafa, kökényszilva virágát

papsajtot

szénát, szénapolyvát

diófalevelet

hamut

ecetet

csirketollat

konkolymagot	buzakorpát
görögszénát	borókabogyót
violát	lennagot
vadmályvát	majorannát
mályvarózsát	kaport
kakukfűvet	köményt
istenfáját	somkórót
izsópot	méhfüvet
fekete ürmet	borsfüvet
csembort	födormentát
vérfü virágát	tormalevelet
cickafarkot	pipacsvirágot
cédrus /Thuja occ./ főzetet	beléndekfőzetet
szarkalábifőzetet	boróka /juniperus sabina/ főzetet
paradicsomszárat	

Meleg - forró - lábviz /a vízbe esetleg az előbbieket/

Gőzölés /a vízbe esetleg az előbbieket/

szoktak még gőzölni jódos vízzel

vöröshagyma főzettel

kamillateával

a tehéntrágyát felszedik, felfőzik és azzal gőzölnek
forró ecetet, sót, timsót, kékkövet felfőzik és ezzel
gőzölnek

fekete mustármag főzetével

szoktak tenni a hasra forró korpát

forró téglát

forró vasalót

forró fődőt

a nő forró krumplihéjra ül *gőzöl*

meleg sóra ül

a kemencéből kiszedett kenyerek helyére ül

vagy a kemencéből kiszedett forró kenyereket ágyba dunna közé rakják és azok helyére fekszik be

oltott /forrásban levő/ mész fölé guggol

Esetleg mindezeket valami belsőhatású szerrel, vagy közvetlen mechanikai behatással párosítják

Közvetlen mechanikai behatás

Eszköz nélkül: közösülés /coitus/ fokozott mértékben

esetleg előtte közvetlenül kovászos vízzel kivély-
öblítés

ujjal felnyulnak /helyenként tanácsos: "előtte a kormót növesz-
teni kell"/

Növényi gyökerek, szárok, ágak felhelyezése, feltolása a méhszájba /"felpisz-
kálás"/

Achillea millefolium: cickafark, egérfarkufű - gyökere

Acorus calamus: kálmos - gyökere

Adonis vernalis: keh-gyökér, présgyökér, tájoggyökér - gyökere

Althaea officinalis: vadmályva, fehérmályva - gyökere

Althaea rosea: kerti mályva, fekete mályva - gyökere

Armoracia lapathifolia: torma - gyökere

Artemisia abrotanum: fekete üröm - gyökere

Artemisia absinthium: fehér üröm - gyökere

Cichorium intybus: katángkóró, mezei katáng, cikória, bordáeskóró, kattankóró,
kávékátáng, naprajárófű, vad cikória - gyökere

Cicuta virosa: gyilkos csomorika, méregbűrök - gyökere

Daphna mezereum: farkas boroszlán, gyalog olajfa, méreg puszpáng tetűfa, far-
kashárs, gyűrűfa - szára

Datura stramonium: maszlag, csattanmaszlag, tövisalma, tövises disznó, csudafa
gyökere

Atropa belladonna: nadragulya, bolondfü, farkascseresznye, ördögsgőlő -gyökere

- Gentiana lutea: keserű gyökér, sárga tárnics, dancia, enciana, Szent Ilona füve
ördög néze - gyökere
- Helleborus félék /niger, viridis, stb./: kehgyökér, tályoggyökér, táraggyökér,
présgyökér - gyökere
- Hyosciamus niger: beléndek - gyökere
- Juniperus sabina: nehézszagu boróka, asszonyága, boldogasszonyfája - ága, gyö-
kere /termése/
- Liquiritatae radix: édesgyökér - gyökere
- Malva vulgaris: papsajt - gyökere
- Nerium oleander: oleander, leánder - gyökere, levele
- Nicotiana félék: dohány - dohánykóró, vagy a levél középső erős erezte
- Ocimum basilicum: bazsalikom - gyökere
- Paenia officinalis: bazsarózsa, pünkösdi rózsa - gyökere
- Pelargonium zonale: muskátli - szára, gyökere
- Petroselinum sativa: petrezselyem - gyökere
- Potentilla erecta: vérontófű, vérfű, vérgyökér - gyökere, szára
- Saponaria officinalis: szappangyökér, szappanfű, szappanozófű, lábmosófű, taj-
tékzófű - gyökere
- Symphitum officinale: fekete nadálytő, feketegyökér, fekete gyopár, madárgyökér,
nadálygyökér - gyökere
- Tamus communis: piritógyökér, reuagyökér - gyökere
- Thuja occidentalis: cédrus, cédrusfa, thuja - gyökere, ága
- Verbena officinalis: vasfű, ecetfű, lakatfű, kakascimer, szaporafű, szentfű, ke-
serűfű, galambfű - gyökere
- Veratrum album: fehér hunyor, juh fark, ördögrokolya, prüszentőfű, tyukbolondító,
kehgyökér - gyökere
- sárgarépa
- gyömbérgyökér
- csonborfű gyökere

tarackgyökér

mezei petrezselyen gyökere

ördögszakál gyökere

akácfa gyökere, ága /esetleg kifaragva/

nyárfa gyökere, ága /esetleg kifaragva/

fűzfa ága /esetleg kifaragva/

cseresznyefa ága, stb.

Felszurásra, felpiszkálásra használt különböző eszközök:

<u>rokka motollavasa</u>	főzőkanál
kötőtű	olló
horgolótű	kocher
<u>ludtoll</u>	katheter
pulykatoll	<u>hőmérő</u>
orsónyél	csipesz
tollszár	irrigátorecső
szeg	kiélezett patikakanál
esernyődrót	madeira hínzéshez használt eszköz
hajcsatt	cirokcsár
pipaszár	vagy a cirokseprűből kihuzott szál
halcsont	nyirfasöprű ága
csirkének a lábszárcsontja	fogpizkáló
liba szárnyának a csontja	hajsütővas
tű, zsákvarrótű, matracmű	gyufaszál
ceruza	kulcs
szódásüveg csöve	kerékpárküllő
szódás szifon műanyag csöve	csigacsináló, csigatésztacsináló
fogkefe	kávéskanál

Megkísérelték a méhszájtágítást összehúzó szivaccsal
összetekert papírral

Különleges, direkt abortív céllal készített eszközök:

1./ Eddigi adataink szerint néhány helyen speciális eszközt készítettek artefi-
ciális abortusz előidézésére. Így pl. fűzfaágat kiégettek, a kiégetett nyíláson

keresztül esernyődrótot vezettek, s ezt az eszközt a megfelelő helyre felvezetve tölték meg az esernyődrótot, melynek csatornáján folyt ki a vér. Hasonló eszközt készítettek katheter felhasználásával is.

- Amennyiben ehhez hasonló, vagy más ilyen speciális eszközzel tud, kérem írja le!

2./ Néhány helyen a régi szülők mintájára magzatelhajtásnál is használtak hasonló alkalmatosságot. - Egy régi szék fonékát kiütötték, s erre ültették a terhes nőt miközben a műveletet végezte a magzatelhajtó. Amennyiben ilyenről tud kérem jelezze ezt is!*

Fertőtlenítés:

Külön problémakört jelent a felszurásra használt gyökerek, ágak, szárok és különböző eszközök fertőtlenítése. Eddigi adataink szerint a következő folyadékokba szokták mártani, áztatni, főzni ezeket:

ecet
ecetes víz
neomagnolos víz
hypermangán
pálinka
forró víz

Kérem tüntesse fel, hogy ezek közül melyik, esetleg milyen más eljárást alkalmaztak fertőtlenítésre!

Hüvelybe, méhbe felhelyezett anyagok:

kékkő /rézgálic/ darabkák	timsó
lugkő	arzén
szublimát pasztilla	higany
aszpirin tableta	kámfor
anyarozs	élesztő
borókamag	fokhagyma

szappandarabka, szappancsap

/háziszappan előnyben/

iszap /hüvely feszes kitömése, forró fürdővel/

Folyadék befecskendezése abortív célzattal:

Folyadék: hideg, meleg, forró víz

székfü tea

konkolyfőzet

cickafark gyökerének főzete

köszvényfü főzete

papsajt levelének és termésének főzete

dohányfőzet

cikória főzet

anyarosz főzet

szerecsendió főzet

jalapa főzet

vöröshagyma főzet

élesztő és köménymag főzete

Szoktak még tenni a vízbe:

anyarosz port

ólomvegyületet

ecetet

tejét

szódabikarbónát

szódát

tinsót

klórmeszet

sót, konyhasót

kénsavat

arzént

szublimátot

lysoformot

kinin port

vizeletet

szeszt

petróleumot

eukrot

kékkövet, rézgálicot

trisót

hypót

kőrishogárport

higanyt

jódot

carbolt

lysolt

hypermangánt

Előfordul még:

jódtictura

glicerin

formalin

bórsav

alkohol, szesz, pálinka

terpentin

salycil-alkohol

jód és bórsav keveréke

lysoform aether
olaj petrezselyem olaj
meleg bor szappanos viz, stb.befecskendezése

Előfordul még levegő befúvása kerékpárpumpával
eü. dolgozóknál a vérnyomás mérésére használt mű-
szer pumpájával

Egyéb eljárások:

Ultrarövidhullám: ultrahangos besugárzás

Röntgen: különféle ürüggyel többszöri rtg. vizsgálat kiorószakolása

Kvarcolás: intenzív kvarcolás a szeméremtestre irányítva

Villanyáram: szándékosan egy vagy több áramütést elviselnek

Előbimbók izgatása, szivása

Éhezés /abortív céllal/

Szomjazás /abortív céllal/

Hánytatás /abortív céllal/

Mustárlisztes péppel kenik be az alhasi részt /utána forró ülőfürdő/

Méhnyak égetése

Kilencvenkilenc hézi méhet /a harmadik hónap végén a terhességnek, amíg nem bűn/
a terhes nő derekán körül rakni, és a szurásuk hatására megindul a vérzés.

Gyógyszerek

Injekciók: Glandubolin

Akrofollin

Linovanil

Gladuitrin

Stignosan

Hogival

Mikrofollin

Oxytocin

Ergan

Glanducorpin

Orálisan fogyasztott gyógyszerek:

Ammonium chloratum drg. naponta 4x2 -3 drassé sok tea fogyasztása mellett

Acid.nicotinic.tabl. 30-40 tabl. 3-5 nap alatt

Aszpirin 4-5 szem egyszerre /esetleg pálinkaivás mellett/

Gracidin tabl. naponta 2x4 szem

Pulv.Chinacisal. c.vit.C. nagy adagokban

Extr.secalis corn.fluid. nagy adagokban
Ergam sol. nagy adagokban
Merapid cseppek nagy adagokban /óránként 20 csepp/
Lymovan tabl. 3x2 naponta
Dienostrolite-forte 3x2, vagy több naponta
Mikrofolinite-forte 3x2, vagy több naponta
Syntrestin tabl.
Klimovan
Euonymus
Karil 4 szem pálinkában egyszerre
tinctura arnicae "árnyékacsepp"
Jódtinctura /orálisan!/
Kinin *magyad egybe*

1. Asa foetida
frondes Sabinae
frondes Thuja
Extr. Cascara sagrada	2. Chinin sulf. 0,75 g.
Extr.aloes 0,10 g.
Frondes sabinae 0,5 g.
pro dosi 2 órán belül 4 por
3. Extr. secalis cornut./sicc.
Chinin hydrochloric. — III.ostyás
por
forró fürdővel	4. Rp. Pil. alretic. ferrat. XXX.
5. Rp. Chinin. sulfuric. 3 g.
Extr.aloes 2 g.
Ol. crotonis 1.gutta
Ol. sabinae 1 g.
M.f.pil.N ^o XV.	6. Rp. Olei Petroselinii g. 5 g
7. Rp. Chinin sulf. 2 g
Acidi hydrochlorici 1 g
Tinct. universalis 20 g
Tinct. myrrhae 2 g
Tinct. malatis ferri 5 g
D- 3x1 kávéskanállal naponta	8. Rp. Ferrum oxydat. dialic. 8 ^{oo}
Spir.aether ferratae 2 ^{oo}
Ds. 1 órán belül elfogyasztani

9. Chinini sulfurici
Jalappae pu...
aa. 2⁰⁰
Div. in. dos. IV.
Ds. $\frac{1}{2}$ óránként egy port
10. Rp. Pilocarpini hydrochl. 0⁰⁵
Acidus Halleri 5⁰⁰
Syr. rubi ideai 20⁰⁰
Aqua dest. 150⁰⁰
Ds. 3 óránként egy evőkanállal
11. Rp. Inf. Secale corn. 10⁰⁰
Colocynthides 3⁰⁰
ad collaturam 150⁰⁰
Extr. secal. corn. 10⁰⁰
Co. aci 30⁰⁰
Acidi Halleri 10⁰⁰
Ol. Sabinæ 1⁵⁰
Syr. simpl. 50⁰⁰
Ds. 6 evőkanállal naponta
12. Rp. Theobr. natr. salicyl 2⁰⁰
Chinini sulfur. 2⁵⁰
Extr. secal. corn. sicc. 1⁵⁰
Misce div. in dos. No X.
Ds. 3x naponta egy port
13. Rp. Acidi Halleri 8⁰⁰
Aquae dest. 142⁰⁰
Syr. rubi ideai 15⁰⁰
Ds. 3xl evőkanállal
14. Rp. Ferr. sesquichlor. sol.
2:100⁰⁰
Syr. rubi 20⁰⁰

Az eddigieken kívül a következő eljárásokat alkalmazták még:

1. Csutkaüszögről vizet isznak
2. Az erdőben lévő falyukak vizét isszák
3. Az élő állat szarváról kotornak le
s erről isznak
4. Pókhálással füstölik
5. Vöröshagymával, vöröshagymahéjával
füstölik
6. Nyirfakéreggel füstölik
7. Lengubával füstölik
8. Piros kukorica lemorzsolts csutkáját
elégetve, a paraszát edénybe helyezve - fölé guggolva melegíteni az alsó
testrészt míg el nem hamvad a parázs
9. A terhes nő parázsló szénre vizel
10. Hármasszögű szögnek a szögeibe /6/ milyen fűvet csak meg lehet találni
ahány fajta; mindegyikből szedni, nagy üstbe felforraltatni és legalább egy hé-
tig mindennap inni belőle és benne megfürödni. /A feszületet bucsujárásakor a
pap megszenteli, a szenteltvizből hull fűvekre is, s így nem olyan nagy bűn

11. Fekete macska összes csontjainak a felét el kell égetni, a másik felét meg-
hagyni. - A csonthamut a meg hagyott csontokkal felforralva főzni - ezt hét na-
pig állni hagyva a hetedik naptól a következő hét napig minden este hét órakor
hetvèn percig derékig a vízben ülni.
12. Javasasszony szenes vízzel leönti a nőt abortív céllal
13. A terhes hasat bekenik állati ürülékkel
14. Ujholdkor a terhes nő fussa körül 13-szor a gémeskutat, vagy magas fáról
ugorjon le a földre
15. Kilencvenkilenc házi méhet /a harmadik hónap végén a terhességnek amíg nem
bűn/ a terhes nő derekán körül rakni, és a szurásuk hatására megindul a vér-
zés.
16. A terhes nő mérlegre áll /elmérés/

A magzatelhajtáshoz kapcsolódó hiedelmek, mondák és szokások:

1. A magzatelhajtó felismerése: "az ilyen asszonymak az ablakán sohasem világít
át semmiféle fény, sem petróleum, sem villany, innen is meg lehet ismerni."
2. Az elcsinált gyerek sirja hét év múlva fellángol. Az anyát hét évenként em-
lékezteti bünére az "ártatlan láng".
3. Napfogyatkozáskor ott lebegnek azok is akik "el vannak dörgölve", vagyis aki-
ket anyjuk szántsándékkal elvetélt; ilyenkor félelmes rettegés fogja el a
magukat bünösnek érző asszonyokat, s felébred bennük a lelkiismeretfurdalás.
4. Aki elhajtja a magzatát az sokat szenved, nem tud könnyen meghalni; "az sokat
szenved azért hogy a gyerekit megölte".
5. Ha valaki elhajtja a magzatát "ahányat megöl - eltesz - annyi ott röpköd an-
gyal formájában, felette mikor haldoklik ... , és azt mind látja az az anya
aki olyat tett".
6. Egy asszony elhajtotta hét gyermekét s halálos ágyán maga körül pipálva, lát-
ta őket; ezek az ő gyermekei voltak. hét ördögöt látott
7. A magzatelhajtó nő ha haldoklik a karjára kell hogy vegye /elhajtott gyerme-
keit/, mer' addig nem tud meghalni.
8. A magzatát elhajtó nő addig nem tud meghalni, csak szenved halálos ágyán míg

ki nem kiabálja, el nem mondja, ki nem beszéli, hogy hány magzatot hajtott el.

9. A magzatát elhajtó nőnek halálos ágyán meg kell ennie gyermekeit, mindaddig nem bír meghalni; ilyenkor kéri a körülötte állókat, segítsenek neki rágni.
10. - A magzatelhajtónak is hasonló a büntetése. Fiatalt, kezdő bábának mondta az idősebb: "idefigyelj fiam, én téged úgy oktatlak ki mintha az anyád lennék. Nehogy megpróbálkozz a gyerekelcsinálással, mert nem fogsz tudni még meg se halni, míg azt a hust, azt a tömeget, azt a gyereket meg nem eszed, mer' én láttam egy öreg bábaasszonyt, hogy csámcsogott amikor meghalt."
11. A magzatelhajtó asszonynak mikor haldoklott az udvarán mák nőtt; annyi mák a-hány gyereket elhajtott. Egyszerre virágzott meg mák is lett ... nem tudott addig meghalni. E köllött neki minden szál mákot nyirni, le a száráru. - Annyi gyereknek vette el az életét." Mikor mind lemetélte akkor tudott csak meghalni.
12. "Amelyik gyereket elsinkeli az édesanyja, annak azt újból meg kell enni, és megszülni. Addig nem mehet be a mennyek országába, míg azt meg nem eszi, a-hány gyereket elsinkelt.
13. A magzatelhajtó nő a pokolra kerül; kigyók és békák közt fog kinlódni a pokolban.
14. A magzatát elhajtó anya a pokolban nem kerülheti el a tüzes nyoszolyát. - Mások szerint; a tüzes kádfürdőt.
15. Aki elhajtja a magzatát, annak a pokolban tányéron adják fel, hogy megegye. - Mások szerint a kötőjéből kell megennie.
16. A magzatát elhajtó anya holta után 9-szer eszi meg egymás után minden elhajtott magzatát. Öreg szülék látni vélték a meghalt asszonyok lelkeit, amint éjszakánként árnyékként imbolyognak a templomban, hogy ott az oltár háta mögött megbujva elhajtott magzataik tetemén rágódjanak.
17. Aki magzatot hajt el, halála után nem veszi be a föld; kiveti magából.
18. /Egy asszony/ "Más állapotba vót, de az ura se, ü se akarták a gyereket, oszt elcsinálták. Megverte a jó Isten, bele is halt. Oszt az asszony azóta hazagyön minden éccaka pontban 12-kor. Neki, az embernek, mer' ü is akarta, folyton folyvást tüzelni kell, az asszony meg a tűz felett nyárson süti, forgattya

az elhajtott magzattyát, oszt esapdossa az ura arcához,

19. "... három fiugyermekét elvesztő anya két emlőjét éjjelenként büntetésből két kigyó szopta. Az asszony később bele is örült."
20. Egy öreg, gyermektelen asszony a templom bejáratánál a szenteltviztartóba ismételtelen bemártogatta a kezét és maga körül hintette a szenteltvizet. - Tette re egy másik így adta meg a magyarázatot: "Az illető fiatal korában elhajtotta magzatait s lelkét nyugtalanító magzataira hinti, akiknek lelkei vádolják".
21. Egyik egykéző községünkben a halottak napja táján a kertek végében, a trágya-dombokon kis gyertyák gyultak. - Az elhajtott magzatokat ide rejtették.
22. "A rák az tudós volt, az valami Isten-ellenes babonaságot követett el: magzatot hajtott el. Asszony volt még akkor, nem rák ... Büntetésből rák lett belőle.... Azért olyan piros neki a lába, mert mindig véres volt - az a keze volt."

Ezzel kapcsolatban azt szeretném kérdezni, hogy hallott-e hasonló hiedelemről, mondáról, szokásról?

A környékbeli lakosság /természetesen elsősorban az idősebb generáció/ szerint mi a magzatát elhajtó nőnek a büntetése a másvilágon?

A közösség hogy viszonyult a magzatelhajtásokhoz? *Petykítették.*

- Ha megengedhetőnek tartotta, a terhesség mennyi idős koráig?

- Később bűnnek tartották-e? Miért? *halt megfogamrta és az mált élet.*

Amennyiben az alábbi adatokhoz hasonlóval találkozott, kérem írja le:

1. Gyerekelvétel, magzatelhajtás előtt imádkoztak az Isten segítségéért.
2. A magzatát elhajtó, a magzatot elhajtó nőt nem engedték be a templomba.
3. Aki magzatot hajtott el nem gyónhatott.
4. Aki magzatelhajtásba halt bele nem szívesen temette a pap.

A magzatelhajtásra használt növényekhez hogy jutottak /gyűjtötték, természetették, vásárolták, stb./ ?

Amennyiben a közelben melegvizű fürdő volt felhasználták-e azt magzatelhajtásra /pl.: a Cserkeszöllő környékén lévő falvakból a terhes nők - akik magzatukat el akarják hajtani Cserkeszöllőre járnak két héten keresztül minden nap/ ?

A menstruáció jelölésére milyen kifejezést /term.techn./ használnak:

asszonyi rend, ár, baj, havi baj, havi rend, havadzás, havi tisztulás, hószám, hónapszám, virág, ünnep, vörös király, "rajta van a másik", "vendége van", "rajta van a vendég", "megjött a piros király", "Piros pünkösöd napja van", "jönnek a pirosak", "mosódása van", virágozik

A magzatelhajtás, abortusz jelölésére milyen kifejezést /term.techn./ használnak:

<u>angyalcsipálás</u>	a magot elhagyta
elhajtás	eluszította a magzatot
elvesztés	elkenik a gyereket
<u>el lesz /ti. a magzat/</u>	eldörzsölik a gyereket
eltevés	<u>elcsinálják a gyereket</u>
gyermekletétel	<u>elkaparják a gyereket</u>
gyermekelmenés	<u>elpiszkálják a gyereket</u>
<u>elvetél</u>	eldobálják a gyerekeket
elmegyen /ti. a magzat/	eluszítják a háztul a gyereket
magzatüzés	elsinkolik a gyereket
magzatrontás	elbcsájtják a gyereket /ti. a másvilágra
eltékozolják /ti. a gyereket/	
szalajt	gyentölik
letétje lett	megeszik
<u>elrakják</u>	/Pl.: "biztos sok gyereket megevett azért nem tud meghalni"/

Kérem jelöljék - írják le -, hogy a fenti kifejezések közül környékükön melyiket ismerik, használják, s ha több ismeretes melyik a legáltalánosabb!
Amennyiben más kifejezéssel jelölnék e jelenségeket, kérem írják le azt is!

Kik végezték a magzatelhajtásokat /szülésznő, "pallagi bába", javasasszony, tudós asszony, a nő saját maga, családtag, stb./? *apórn is csinálta*

Véleménye szerint mi volt az abortuszok indító oka? *fiatal meredély, szabadabb légkör, "örögek is belecsóltak, előbb fűdet vették"! Sokáig leküszentem magyarságra.*

KÉRDŐÍV KIEGÉSZÍTÉS

A NÉPI ABORTIVUMOK GYŰJTÉSÉHEZ

Adatgyűjtő: Büki Józsefné tanítónő. Csurgó. 1972. augusztus.

Beszélgetés az abortivumokról Dr. Kajtán Pállal kezdődött, aki a községnek az 1920-as évektől nőgyógyász orvosa volt. A népi szokásokról csak utólag értesült, ha elkerülhetetlen volt az orvos személye. De megkeresített, hogy fenálltak ezek a népi beavatkozások.

A gyűjtés többi anyagát idős /50 -80 év/ asszonyoktól hallottam. A téma "kényes" jellege miatt kérték nevük mellőzését. Ők többnyire paraszt asszonyok voltak, mezei munkát végeztek. Mivel csoportosan dolgoztak, nemcsak pletyka, de bizalmas beszélgetéseik témája is ez volt gyakran.

Ezenkívül varrónőnél, ahol szinte kivétel nélkül megfordult a környék asszonynépe. Mondhatnám úgy is, hogy mindent tudnak, tudatnak egymásról.

A kérdőíven szereplők közül aláhúzással jelöltem az alkalmazot, vagy csak hallott szereket.

Külön kiemelem itt, Csurgó /Alsók/ ~~es~~ református asszonyainak biztos szerét, illetve eljárásaikat.

Mi~~nek~~ ezek ismeretesek a századfordulótól napjainkig. De megjegyzik, hogy ma már nincs szükség saját ~~xxx~~ bevált szereikre, mert elmenni a kórházba, és három nap múlva egészségesen, biztonságban hazajönnek.

Biztos szerük: a karikós paraj, vagy másnéven vadmájva gyökere. Ha egy hetet késett a mestruációja, a máva gyökerét földugta a héhszájba. Ez addig ott fenn volt, amíg meg nem indult a vérzés. Azzal együtt a gyökér is kitisztult onnan. Még a három hónapos magzatot is biztosan elhajtotta, csak kicsit tovább fönn köllött tartani. Közben az illető nem feküdt, dolgozott.

Másik használt eszközük; a vastag ludtoll. Lefosztották a tollat, a végét levágták. Az asszonyt felkeltették keresztbe az ágyra. Fölhuzatták a lábait. Föntről megnyomták a hasát, és megtapintotta az asszony a méhet. A tollat a hüvelyen keresztül észrevétel nélkül föltolta a méhbe. Ott aztán szép lassan háromszor megfordította a tollat. Az mindjárt elszakította a burkot. Megindult a vérzés, szép lassan, aztán rendbe jött orvos nélkül. A ludtoll igen jó eszköz volt. Ezt a műveletet mindig egy asszonymak, /egy bizonyos hozzáértőnek/ kellett csinálni, aki igen értett hozzá. Művelet közben megszokta kérdezni, hogy fáj-e?"De soha sem fáj!"

Legtöbbször az ágykörül, a műveletnek részese több asszony is volt. Az anya, vagy az anyós általában mindig ott volt, s sietve feleltek a fiatal asszony helyett is, hogy nem fáj.

Harmadik eszköz: a rokka motollavas: Az ezzel való művelet legtöbbször a halállal járt. "Hát az ilyen rozsdás vastól, hogyne!" Jegyzik meg most.

Az orvos szerint a halál oka legtöbbször a fertőzés okozás volt, és nem a vas. Az orvos szerint a népi fertőtlenítés csak füstölés, égetés volt. Az asszonyok között voltak aki ~~használt~~ hippermangánt, mások semmit.

A vassal való műveletnél is, a tollal való beavatkozáshoz hasonlóan ágyra keresztbe fektetéssel jártak el. Mindig a világosság felé fordítva, hogy lásson az asszony. Ha a vas feltűlölése után a vérzés nem indult meg, akkor ismételték, s ez már fájdalmas volt.

Előfordult, hogy csak megsértette a magzatot és ezért 2-3 héten keresztül is próbálkoztak. "Mindig csak ollan vérs, színes valami ment el." Ebbe igen betegek voltak. Végül aztán elüszkösödött, megin-

dult a vetélés. Ujjuk hegyén mutatták, hogy "Ollan kis csomókba el-
mönt a gyerök, és azután csomókba öklött az alvadt vér." Még egy hóna-
pig is tisztult ezután, mert a vetélésből vissza szokott maradni valami.
Ha ezek után meg nem halt, mind nagy beteg vólt, s a következőképpen
gyógyították: Fehér borban "lőszart" áztattak. Azt vászonba tették és
a beteg hasra kötötték." /Nem volt az ember beteg. Csak a hasa." / Ha
fehér bor nem volt, akkor gyümölcsöt használtak helyette. Ritkáb-
ban ecetes agyagot is használtak. Ezt már inkább akkor, mikor súlyo-
sabb eset volt, a puffadt hasat nyomatták vele le.

Akivel ilyen eset előfordult, az a végsőig nem feketett le.
Ment dolgozni. Azért, hogy hatásos legyen, meg azért is, hogyne tud-
ják meg mások. De mégis megtudták.

Az asszonyok, aki csinálta, mindig meghagyta, hogy csak földre
leülni nem szabad. Pedig akkor már mindegy volt.

Az asszony aki ezt ~~xxxxxxx~~ végezte, sok szőttet elvitt a gazdag
házaktól. Odaadták a türiközöket, abroszokat, lepedőket, csak hogy
megcsinálja. "Aztán ha az első ilyen sikert elteremt, több gyerök
mög utána ha nem lőtt, futkostak az orvoshoz, hogy legalább csak egy
lőgyön. Segítsön hát!"

Minezt tudva, mégis vállalták az asszonyok, azért hogy tovább me-
nyecske, fiatl maradjon. Mások, hogy szabadok legyenek. De ~~gakkra~~
gyakran az öregek is közbe szóltak: "Előbb földet vögyetök!"

A műveletet végző asszonyon kívül megtudta még a dógot csinálni
saját maga is. De volt a család idősebb nőtagjai, szomszédasszony,
ismerős, de előfordult, hogy az após maga csinálta meg az elvetél-
tetést.

Arra a kérdésre, hogy ismernek-e babonát, hiedelmet, vagy érez-
nek-e lelkiismeretfurdalást az elvetélés miatt a nők? A válasz: Nem!
"Nem azért csinálta, hogy bänkódjék utána!" Sőt, aki legtöbbet eltött
az beszélt másokról.

"Mi reformátusok vagyunk, nem hittünk semmibe! Nem ismertünk ba-
bonát, és nem is hittünk benne. Ilyen formában nem beszélgettünk soha!"

"A katólikusok jobban szégyelték. A papjuk is kiprédikálta. De
ha köllött, hát ők is megcsinálták." "Hogy a katólikus asszony mit
hitt, érzett magában, azt nem tudjuk, nem érdekelt, csak mint plety-
ka."

A II. Világháboru utántól lassan kezdenek áttérni az orvosi utra.
Ugy, hogy maguk otthon megkezdték, és ha látták, hogy baj van, akkor
szaladtak az orvoshoz, mert az orvosnak az életmentés kötelező.

Az utóbbi években már egyenesen a kórházába mennek, bár előtte
még mindig megnyomkodják a hasat, vagy emelgetnek.

Nem gyűjtenek földre, jó anyagi körülmények között élnek, nem
csunyulnak meg a sok mezei munkától, mégis kísért a mult. Bizony ke-
vés a gyerek. Még mindig csak egy, vagy párosak a testvérek.

KÉRDŐIV KIEGÉSZÍTÉS
A NÉPI ABORTIVUMOK GYŰJTÉSÉHEZ

Adatgyűjtő: Büki Józsefné tanítónő. Csurgó. 1972. augusztus.

Beszélgetés az abortivumokról Dr. Kajtán Pállal kezdődött, aki a községnek az 1920-as évektől nőgyógyász orvosa volt. A népi szokásokról csak utólag értesült, ha elkerülhetetlen volt az orvos személye. De meggyőztetett, hogy fenálltak ezek a népi beavatkozások.

A gyűjtés többi anyagát idős /50 -80 év/ asszonyoktól hallottam. A téma "kényes" jellege miatt kérték nevük mellőzését. Ők többnyire paraszt asszonyok voltak, mezeti munkát végeztek. Mivel csoportosan dolgoztak, nemcsak pletyka, de bizalmas beszélgetéseik témája is ez volt gyakran.

Ezenkívül varrónőnél, ahol szinte kivétel nélkül megfordult a környék asszonynépe. Mondhatnám úgy is, hogy mindent tudnak, tudatnak egymásról.

A kérdőíven szereplők közül aláhúzással jelöltem az alkalmazot, vagy csak hallott szereket.

Külön kiemelem itt, Csurgó /Alsók/ az református asszonyainak biztos szerét, illetve eljárásaikat.

Mínezek ismeretesek a századfordulótól napjainkig. De megjegyzik, hogy ma már nincs szükség saját ~~szex~~ bevált szereikre, mert elmennék a kórházba, és három nap múlva egész szépen, biztonságban hazajönnek.

Biztos szerük: a karikós paraj, vagy másnéven vadmájva gyökere. Ha egy hetet késett a menstruációja, a máva gyökerét földugta a héhszájba. Ez addig ott fenn volt, amíg meg nem indult a vérzés. Azzal együtt a gyökér is kitisztult onnan. Még a három hónapos magzatot is biztosan elhajtotta, csak kicsit tovább fönn köllött tartani. Közben az illető bem feküdt, dolgozott.

Másik használt eszközük; a vastag ludtoll. Lefosztották a tollat, a végét levágták. Az asszonyt felfektették keresztbe az ágyra. Fölhúzták a lábait. Fönről megnyomták a hasát, és megtapintotta az asszony a méhet. A tollat a hüvelyen keresztül észrevétlenül föl-tolta a méhbe. Ott aztán szép lassan háromszor megfordította a tollat. Az mindjárt elszakította a burkot. Megindult a vérzés, szép lassan, aztán rendbe jött orvos nélkül. A ludtoll igen jó eszköz volt. Ezt a műveletet mindig egy asszonymak, /egy bizonyos hozzáértőnek/ kellett csinálni, aki igen értett hozzá. Művelet közben megszokta kérdezni, hogy fáj-e?"De soha sem fáj!"

Legtöbbször az ágykörül, a műveletnek részese több asszony is volt. Az anya, vagy az anyós általában mindig ott volt, s sietve feltek a fiatal asszony helyett is, hogy nem fáj.

Harmadik eszköz: a rokka motollavas: Az ezzel való művelet legtöbbször a halállal járt. "Hát az ilyen rozsdás vastól, hogyne!" Jegyzik meg most.

Az orvos szerint a halál oka legtöbbször a fertőzés okozás volt, és nem a vas. Az orvos szerint a népi fertőtlenítés csak füstölés, égetés volt. Az asszonyok között voltak aki használt hippermangánt, mások semmit.

A vassal való műveletnél is, a tollal való beavatkozáshoz hasonlóan ágyra keresztbe fektetéssel jártak el. Mindig a világosság felé fordítva, hogy lásson az asszony. Ha a vas feltömlése után a vérzés nem indult meg, akkor ismételték, s ez már fájdalmas volt.

Előfordult, hogy csak megsértette a magzatot és ezért 2-3 héten keresztül is próbálkoztak. "Mindig csak ollan vérs, színes valami ment el." Ebbe igen betegek voltak. Végül aztán elüszkösödött, megin-

dult a vetélés. Ujjuk hegyén mutatták, hogy "Ollan kis csomókba el-
mönt a gyerök, és azután csomókba öklött az alvadt vér." Még egy hóna-
pig is tisztult ezután, mert a vetélésből vissza szokott maradni valami.
Ha ezek után meg nem halt, mind nagy beteg volt, s a következőképpen
gyógyították: Fehér borban "lósart" áztattak. Azt vászonba tették és
a beteg hasra kötötték. "Nem volt az ember beteg. Csak a hasa." / Ha
fehér bor nem volt, akkor gyümölcsöt használtak helyette. Ritkáb-
ban ecetes agyagot is használtak. Ezt már inkább akkor, mikor súlyo-
sabb eset volt, a puffadt hasat nyomatták vele le.

Akivel ilyen eset előfordult, az a végsőig nem feketett le.
Ment dolgozni. Azért, hogy hatásos legyen, meg azért is, hogyne tud-
ják meg mások. De mégis megtudták.

Az asszonyok, aki csinálta, mindig meghagyta, hogy csak földre
leülni nem szabad. Pedig akkor már mindegy volt.

Az asszony aki ezt ~~axxxxxx~~ végezte, sok szőttest elvitt a gazdag
házaktól. Odaadták a türekezőket, abroszokat, lepedőket, csak hogy
megcsinálja. "Aztán ha az első ilyen sikert elteremt, több gyerök
mög utána ha nem lőtt, futkostak az orvoshoz, hogy legalább csak egy
lőgyön. Segtcsön hát!"

Minezt tudva, mégis vállalták az asszonyok, azért hogy tovább me-
nyecske, fiatl maradjon. Mások, hogy szabadok legyenek. De ~~gaxxxxxx~~
gyakran az öregek is közbe szóltak: "Előbb fődet vögyetöki!"

A műveletet végző asszonyon kívül megtudta még a dógot csinálni
saját maga is. De volt a család idősebb nőtagjai, szomszédasszony,
ismerős, de előfordult, hogy az após maga csinálta meg az elvetél-
tetést.

Arra a kérdésre, hogy ismernek-e babonát, hiedelmet, vagy érez-
nek-e lelkiismeretfurdalást az elvetélés miatt a nők? A válasz: Nem!
"Nem azért csinátá, hogy bänkódjék utánna!" Sőt, aki legtöbbet eltött
az beszélt másokról.

"Mi reformátusok vagyunk, nem hittünk semmibe! Nem ismertünk ba-
bonát, és nem is hittünk benne. Ilyen formában nem beszélgettünk soha!"

"A katólikusok jobban szégyelték. A papjuk is kiprédikálta. De
ha köllött, hát ők is megcsinálták." "Hogy a katólikus asszony mit
hitt, érzett magában, azt nem tudjuk, nem érdekelt, csak mint plety-
ka."

A II. Világháboru utántól lassan kezdenek áttérni az orvosi utra.
Ugy, hogy maguk otthon megkezdték, és ha látták, hogy baj van, akkor
szaladtak az orvoshoz, mert az orvosnak az életmentés kötelező.

Az utóbbi években már egyenesen a kórházaba mennek, bár előtte
még mindig megnyomkodják a hast, vagy emelgetnek.

Nem gyűjtenek földre, jó anyagi körülmények között élnek, nem
csunyulnak meg a sok mezei munkától, mégis kísért a mult. Bizony ke-
vés a gyerek. Még mindig csak egy, vagy párosak a testvérek.
